

A' ROMAI CSÁSZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉGNEK
 [KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.]

Indult BÉTSBÖL Szombaton 9. Február. 1788.

Hadi - környülállások.

A' Török és Austria között lévő dolog, azt írja edgy író, olyan meg-oldhatatlan Gordiai tso-mová változott, melyet szépen senki ki-nem bont-hat, hanem a' Nagy Sándor éles kardjával vagdaltat-hatik őszve; de a' melyet előbb minél hamaráb a' hadakozásnak ki-hirdetése fogna követni. A' közön-séges le-tett pénzek Tárjából senkinek sem szabad pénzt ki-adni; a' Státus Bánkójában s másút pénzt vesznek-fel százra 4 uforával. — A' F. Monárkhá-nak tábori Testörzöi, kik mind meg-probált életü

vállogatott legények, és a' kiknek veres hajtokával
 fetét kék Kaputjok és granátérosi 'füvegek lészén,
 parantsolatott vettének, hogy ezen hónapnak végén
 a' fő Hadi-szálláson légyenek. — A' Török Oláhok
 tsordástól hajtják Oláh-országból a' barmat a' F.
 Tsászár' Birodalmába, hogy itt el-adhassák és a' Tö-
 rökök erőszakos prédájoktól meg-menthessék. A'
 Bojérók és más Molduvai és Oláh-orzági Török Job-
 bágycok szöknek ki-felé, kiknek Feleségek zálogba
 nintsen, és a' kiknek a' Török' kezében vagyon-is
 zálogjak fel-kelhető drágább jovaikat más Hatalam
 alá költeztetik, minekelőtte a' *Mahumed* lo-sorkai
 Anglus formára vágattatnának. A' Táborigi Posta-hi-
 vatalra ki-rendelt személyek; a' Táborigi hadi-Kan-
 tzellária mind készen vagynak, lovok fegyverek va-
 gyon; kik még ezen hónapban a' magok ki-rendelt
 helyeken lésznek. — Minthogy a' Kuriroknak és
 más hír-adásoknak sebefs vitelektől sok függ az ilyen
 környül-állásokban; némely Posták pedig ló nélkül
 szükölködnek, és a' Posta-Mesternek sem mindenik-
 nek vagyon modja, hogy ezen ló szükiben elege-
 dendő lovakat szerezhessen; tehát edgy a' múlt ho-
 napnak 22-dikén a' Budai Hellytartó Tanács által
 költ F. rendelésben a' parantsolatik a' Vármegyék-
 nek, hogy az illetén Postákat név-szerént fel-adják,
 és a' lakosoktól szüntelen 12 alkalmos lovakat tar-
 tsanak készen, mellyekkel, ha Kurirok vagy sebes-
 sen vivendő levelek érkeznek leg-ottan minden hátra-
 maradás-nélkül vihefsék. A' Posta-mesternek azonban
 jelen kellek lenni a' lovaknak bé-fogásokban, és
 tartozik Kotsit adni. Az utozásért adatott pénz il-
 lyetén helyeken a' lovakat adatt lakosoké, melyből
 leg-kifsebbet-is el-vonni keményen tilalmaztatik.
 Tartozik a' Vármegye arra-is különös vigyázattal
 len-

lenni, hogy a' Posta-mester Urak a' magok helye-
 ről el-ne távozzanak, hanem szüntelen oda haza m^k-
 latván; az elé fordulandó alkalmatóságoknak hátra-
 maradásnélkül-való tellyefittésekben egész vigyázattal
 légyenek 's a' t. — Minden Erdélyben fekvő fegy-
 veres Nép I. Februáriustól fogva Táborig 'soldat kap.
 — Bétsben a' 2-dik Pattantyus Regimentnek nyil-
 vánosságos Verbunkja vagyon, hová tsak idegeneket,
 vagy ollyoténakat fogadnak-bé, kik hadi *Conscrip-*
tzióban nintsenek; a' legénynek alkalmas vóltához
 képest szép foglaló pénzt adnak, és az ifjak igen
 sokon adják magokat ezen élet' nemére. — *Bukovinából*
 azt írják: Kotzimba edgy *Oyli* nevü Bafsa alatt a'
 múlt hónapban 8800 Jantsárok érkezének ujjalog,
 kiket véghetetlen Tevékre rakott hadi-készületek és
 szekerek követének; ezekhez-még 5000 minden o-
 rán váratik. Jafsiba-is ujj sergek érkeztenek őrizet-
 re és oltalomra, Khotzim körül minden félelmesebb
 utak meg-vagynak Néppel rakva; kik noha tollünk
 még alkalmasint távól vagynak, még-is azoknak éj-
 jeli nappali kiabálásokat: *holla! holla!* jól haljúk.
 Mi ugyan még eddig sem nappal sem éjjel nem sokat
 lármázunk; de azonban ágyukkal minden rések
 ugy bé-vagynak dugva (és minden ágyunak 3 — 4
 Pattantyus a' végig; kik éjjel nappal a' mezőn vagy-
 nak) hogy ha maga *Mahumed* személy-szerént fog-
 ja-is a' maga Jantsárait ide vezérteni, a' győzedelem-
 mel-való ditsekedésben része nem lészen. Ottan ottan
 mozgásban vagynak a' Sergek; de a' mozdúlá-ra pa-
 rantsolatot vett *Stab* Tisztek magok sem tudnak a'
 tzelből semmit eg-ebet, hanem hogy minden bág fia
 nélkül ide, vagy oda mennyenek, és ebben az orában
 ott légyenek. Ott megint ujjabb parantsolatot vár-
 ja őket, és — ez mind így megy, ollyon titko-

fon, hogy akár mennyit mesterkedjem-is benne, hi-
zonyos tudositást addig nem tehetek, míg ezen ü-
kok tüzet nem okádnak. Ellenben a' Török Politzia
a' femmi és a' leg-rofszabb politzia között a' közep
helyet foglalván, ezeknél mindennek végére lehet
menni. A' hadi-nép között nints femmi allfuggés,
(Subordinátzio) a' Nép engedetlen, rest, és a' párt-
ütésre készfz; a' mint némely levelek-szerént a' Vár
kapukon álló örző Jantsárok-is gyakran le-teszik a'
fegyvert és alufznak, vagy Kávé-házokban dohá-
nyoznak; tsak Mahumedben vetik minden remény-
ségeket, noha ez soha a' Belgrádi kapuban nem fő
örizeten állani. — Edgy más Bukovinai Levél ezt
írja szánakozva: *Fulditzánból*, mely ide tsak 5
mért-föld, feles Görögök és Oláh Papok jövének a'
múlt héten. Edgy valamerre szándékozó Török-se-
reg meg-szálván ezeknek lakó-helyeket mindenneket
el-vette, Templomaikból, házaikból téli szállást tsi-
nált magának; a' honnan ezek a' Papok már itt kö-
dülni kéntelenittetnek. —

Elegyes Tudositások.

A' múlt hónapnak 17-dikén ezt írják Nagy-Bá-
nyáról: Tegnep-elött mene itten keresztül 52 szeke-
ren Erdélybe 87 ezer 360 forint réz-pénz. Ezen
hadi-pénznek edgy része a' Szebeni és Károlyvári
hadi Kints-tároknaál rakatik-le; más része a' Marus
portufon hajokra rakatván a' Bánátba mégyen. Ezek
többnyire uj j egész és fél-krajtzárok, melyek 1778-
tól fogva 1783-dikig verettek, de mind eddig ki-
nem adattak vala. A' mi nálunk veretett, tsak
20-ad része annak, a' mi a' Bétsi, Körmötzi, Sel-
metzi Sajtokban készült, és készen áll a' forgásra
való ki-jövetelre. Mihelyt ez el-terjed, mingyárt

régi, ennél nagyobb és a' hordozásra alkalmatlanabb
 trajtzárok, mellyek a' 7-efztendős háborutól fogva
 szolgálnak, bé fzedetnek és ezen kisebb formába öl-
 tetetnek. — Mióta a' F. Ts. és Királyi *Casák*
 bé-zárva vagynak, azóta Bétsben 3 milliionnyi vál-
 tó tzeduláknál (Vekszel) több jár kész pénz hel-
 lyett; ugy meg-szükült itt a' pénz. Némely keres-
 kedők már boltjaikat árúba-is bortsátották. — Edgy
 drága kövü ékefség zálogba téteték itten nem régi-
 ben edgy Sidonál 6000 forintba. Meg-mérik, bé-
 pepsélik minden 's ugy hadják a' 'Sido kezénél; ki
 váltja az azt biró a' napokban, 's tapasztalja, hogy
 ezen drágaság homályosobb színbe került vizfsza;
 a' Törvény-szék előtt jelenti a' dólgot, 's ki jö,
 hogy a' 'Sido a' drága-köveket mind fel-váltogatta 's
 éppen olyan nehézségüvé és formájüvé változtatta
 az egész dólgot, mint volt annak-elötte. A' 'Sido 3
 napi-szégyen kö állásra annak-utánna pedig hajó lu-
 zásra büntettetett. — Tseh-országban egy Prokátor
 tanátsából a' fél-peres pénzbeli ajándékkal kívánt az
 igazságnak viafszból képzelt orrán edgyet fatsarítani;
 de szerentsélenül; mert a' dolog ki-tudodván, a'
 Prokátor hivataljától, a' félperes pedig 100 aran-
 nyától fosztaték-meg. Ez az első példa a' záloglo-
 kat, a' másik pedig a' Prokátorokat és Perefeket ta-
 nitja. —

*Térjünk vizfsza mégis a' háborus környül-ál-
 lásokra:* A' Duna mentén minden domb' vagy hegy'
 tetején lárma-rúdak vagynak fel-ásva, ugy hogy az
 edgyiktől a' másikat bé-lehet látni, és ha a' Törö-
 kök valahol bé-akarnának ütni, ezen lárma-rúdak ál-
 tal *Orsovától fogva Pántsováig* jel adattathatik,
 hogy a' Seregek merre mozdúljanak. — A' Kordont
Pántsovától fogva Móldováig vezérli *Benynaszky*
 Ge-

Generál; Móldovától fogva Orsováig a' Duna mel-
lett, és Orsovától fogva Káransebesig Papilla Gene-
rál kommandérozza; de az egész Bánáti Kordot
Feldmarsal-lájtinant Gróf *Wártenslebennek* Parantsol-
latja alatt vagyon. — *Sajk-Manzur* Török Tsábitó
Próféta, kit *Tököli* Mufzka Generál egész Seregestül
meg-vert, széljel-szort, a' Portától ujj erőt vévén
ismét edgy Gyülevész Kozák és Tatár-tsordát sze-
dett-öszve, kétség-kivül azért, hogy legyen ujja-
mit meg-veretteni és el-veztetni. — *Deli Achmed*
ki Belgrádot el-hagyván, a' környékében tartózik,
erőt szerezget maga mellé, kik többnyire kerefsztyé-
nek, és a' Romai Tsászfár alatt való szabad katonásko-
dásra nem kevés kedvek vagyon. — A' Mufzka Tsá-
szárné meg-parantsolta, hogy a' Török-szélekről min-
den Jobbágysai az Országba 10 mért-fölnyire minden
Javaikkal bejebb költözzenek. — A' Hollándusok
a' mi Tsászfárunknak más-fél milliomot a' Tsászfárné-
nak pedig hármat költsünöztek. Azok a' kik a' Tsá-
szárnak adtak költsön, így szólottanak: „Edgy
ollyan Fejedelemnek, ki olly áldott Országot bir,
mint Magyar-ország, nem lehet-é egész örömmel
költsön adni? „ — Nem nagy öröme szolgálhat-é
Josefnek, hogy a' világosságért idegen Országok ke-
refik-meg Birodalmát; ugyan-is a' Madriti Királyi
Akadémia az Ollmützi *Lycaeumban* Theológiát tani-
tó tiszta világossággal fénylő Tudományú *Lauber*
Urhoz edgy levelet küldvén arra kéri, hogy tenne
valamit a' Spanyól-világosodásra-is, és edgy mun-
kát írna, arról, hogy jussa vagyon a' Fejedelem-
nek a' házassági jegy-váltásoknak el-törölésére; az
az, hogy azokat el-választsza, a' kik már edgymás-
nak kezét és jegyet adtanak. *Lauber* munkához fog-
ván, az erről-való Traktáját az Akadémiának el-
kül-

üdötte, mellyett most közelebb az Akadémiának
 ozzá küldött levelével egyetemben nyomtatásban
 világosságra akar bocsátani. — A' *Maenusi Frank-
 urtban* a' Réformátusoknak már két Helly kereste-
 ett-ki, a' hová Imádságnak Házát, Pap és Mester-
 házat építsenek, ezen feltételek alatt: 1.) Az I-
 mádság' házának Tornya; harangja nem lehet. 2.)
 Az Evangélicus Papok-é a' kerefstelés; esketés és te-
 metésért-való stóla. 3.) A' Papoknak és más Ekklé-
 siai személyeknek a' Magisztrátus' eleibe kell állitani
 a' meg-erősítés végett. — A' Koloniai Magisztrátus-is
 nem gondolván a' Vál. Fejedelemnek Protestátziojá-
 val, a' Protestánfoknak közönséges Isteni tiszteletek-
 nek meg-engedéséről-való Végezését ujja meg-erö-
 sitette. — Magyar-országban a' Fő-Tanáts-székéről
 az a' rendelés méne-ki, hogy a' hól a' Protestánfok-
 nak Templomok nintsen, a' Katholikufoknak pedig
 vagyon, és ha az első Templomot akarnak építeni,
 elébb a' Fő-Tanáts-szék a' Katholikufok' Templo-
 moknak bővségéről tudósítsák; ugy ellenben a' hól
 a' Katholikufoknak Templomok nintsen, a' Protestán-
 foknak pedig vagyon, és amazok Templomot akar-
 nak építeni, elébb a' Protestánfok' Templomának
 nagyságáról ugyan azon Fő-Tanáts tudósítsák.
 Ez a' Rendelés talám arra tzelez, hogy fok más
 Orzágiaknak szokások-szerént; ugyan azon edgy
 Templomban ugyan azon edgy élő Isten bizonyos
 időkben a' két kölömbözö Vallásuaktól tiszteltethes-
 sék; és a' Nép hijában-való költséget ne-tégyen. —
 Ez a' valóságos *Tolerántzia!* — A' Frantzia Parla-
 mentum a' m. h. II-dikén a' Protestánfoknak dögát
 fel-vévén, nem inyek-szerént-való végezéseket tett
 rólok. A' többek között azt végezte, hogy ha a'
 Papok

Papok a' Templomban meg-nem engednék a' nem Kathólikus' házasoknak meg-esküvéseket; ez a' Tzeremonia a' Templom ajtója előtt menjen véghez; hogy közönséges Isteni tiszteletnek ne-lehessen: de a' Frantzia - *Tolleráns Ministerium* bizonyosan nem fogja ezen végezéseket ebben hagyni.

A' Lengyel Tábor már egészfzen a' határ-széleken kézfzen áll; de nem meg-edgyezett tzállal a' mint a' Lembergi Levelek erőfitik; mert némelyeknek mégis a' Confederátzio hammú alatt lappangó szikrája gyuladoz szivében. — A' Törököknek, edgy Muszka Tiszt' tudositása-szerént, 3 szembe tünhető Táborjok vagy on utban; edgyik Khotzim-felé, málik a' Krimiai határ-szélek-felé, és a' 3-dik Belgrád-felé; de ha ezek-is meg-érkezésefekkel ugy fogják magokat viselni, mint a' Jafsiba érkeztek, kik meg-érkezésefekkel mingyárt prédához nyúltanak és minden árusbóltakat fel-verbén, végre a' Hospodár Gárdája által rész-szerént le-vágottak, rész-szerént el-szélesztettek, így nem sokra mégyen Mahumed velek, sem ők Mahumeddal. — Spanyol-országban a' Püspököknek a' Státus Ministereivel való öfzve-gyülésefeknek oka edgy szerzetesek Reformátzioja, és Papoknak a' közönséges jóra-való adozáfok, a' mint a' Madriti levelek vélekednek. — A' *Velentzei* és *Genuai* Közönséges-társaságok 100 milliomat ajánlanak önként a' mi F. Monárkhánknek 100-ra 4 usorával, a' mint a' közönséges levelekben iratik. — Gróf *Haller Pál* Ur ö E. Erdélyben a' múlt hónapban birtelen és véletlen költözék az örökkévalóságba.

(rövid órán bővebben.)